

ביתנו החדש

ארגון לשלום בית וחנך ילדים, בראשות הר"ג אבנר קוזאס שליט"א

ביחד

משמעות הקידושין

נתבונן לרגע בברכה וניווכח שיש בה עשר לשונות של שמחה: 'ששון ושמחה' ... גילה רינה, דיצה וחדוה, אהבה ואחוה, ושלום ורעות, שהם כנגד עשרת הדברות וכנגד עשרה מאמרות שבהם הקדוש ברוך הוא ברא את העולם. להקים בית, זה כמו 'מעמד הר סיני'. להתחתן, זה כמו 'בריאת העולם'. כל חתונה היא מעמד חדש, כל ילד שנולד הוא עולם ומלואו.

ישנו עוד דבר שקצת מפריע לזוגיות שנובע מחוסר הבנת המושג 'מקודשת לי'. איך יתכן שמיד אחרי שהחתן אמר לכלתו: 'הרי את מופרשת, מובדלת ומיוחדת לי, ואסורה על כל הגברים שבעולם...' היא יורדת מהבמה ורוקדת עם מישהו אחר, וגם הוא רוקד עם מישהו אחר? ליל הכלולות הוא כמו 'ט"ו-בשבט', כפי שנטענו את העץ, כך הוא יגדל... כשנטעים עץ בצורה עקומה הפירות יהיו בהתאם. אני בטוח שאם היינו לומדים לפני החתונה ומבינים לעומק את המושג - 'מקודשת' באופן שהסברנו, היינו מתנהגים אחרת בחתונות שלנו.

למדנו שעיקר הקידושין הוא האמירה - מקודשת, ובלא אמירה זו נשארו רווקים. נשים לב, שבזמן אמירת המילה מקודשת החתן והכלה לא נגעו זה בזה כלל, והקידושין נעשו על ידי דיבור בלבד. מה קרה כאן? בחור רווק עלה לבמת הקידושין, וירד ממנה האבא של הדור הבא. בחורה רווקה עלתה לבמה, וירדה משם אשת איש. מה שינה את מעמדם, מה הפך אותם לזוג נשוי? האמירה, הדיבור. מכאן אנו למדים שהקשר הגבוה והחשוב ביותר שיש בין איש ואשה הוא הקשר השיחתי, הרגשי והאינטלקטואלי.

אהבה לא קשורה לגוף, אהבה קשורה לנשמה. קשר אמיתי בין נשמות מתקיים בעיקר על ידי דיבור. הדיבור הוא כח הנשמה והשכל, וזה מותר האדם מן הבהמה. עיקר הקשר בין האיש לאשה נעשה באמצעות השיחה. לצערנו, בדורנו זה, הפכו את העיקר לטפל ואת הטפל לעיקר. הקשר של הגוף הפך להיות עיקר, והקשר של הדיבור והשיחה נעלם. מניסיוני, אחת הבעיות העיקריות בנושא שלום בית היא תקשורת, או יותר נכון חוסר תקשורת. לא יתכן שהוא ידבר איתה רק כשהוא רוצה משהו מסוים...

צריך לדעת - קשר המבוסס על הגוף בלבד, ימאס! מכיוון שכל מה שקשור לגוף נמאס. האבטיח הכי טעים נמאס, השוקולד הכי טעים נמאס, הווילדה הכי יפה כבר משעממת, וגם הרכב החדש לא נשטף כבעבר. וכל כך למה? כי לחומר יש גבול, לבית יש גבול, לעולם יש גבול, ולגוף יש גבול. לכן, קשר של בני זוג המבוסס על הגוף בלבד יפסק, שוב, כי לגוף יש גבול.

זאת ועוד, אמרתי פעם למישהו: גם אם תתחתן עם האשה היפה בעולם... דע לך שליופי מתרגלים! ואפילו זו שעברה במדרכה ממול כבר נראה נפרד.

פרשת השבוע

בחירה חופשית

ענין הבחירה החופשית של האדם הוא יסוד מוסד ביהדות, ולאדם יש בחירה חופשית לגמרי לבחור בין טוב לרע. זאת ועוד, כאשר הקב"ה ברא את עולמו, מטרת הבריאה היתה להיטיב עם האדם. 'ואין הקב"ה בא בטרוניה עם בריותיו'. כלומר, הקב"ה לא מנסה להכשיל אנשים בכוונה, אלא חפץ בכך שיעמדו בנסיון ויתעלו. בפסוק זה אנו מוצאים לכאורה דברים הנוגדים מהלך זה, במילים: "כי אָני הַכְּבִידְתִּי אֶת לְבֹ" וכן "אֶת הָאִשֶּׁר הִתְעַלְלִיתִי בְּמִצְרַיִם". איך הדברים מסתדרים עם הבחירה החופשית שניתנה לאדם? הרב דסלר כתב בשם הרמב"ם ואפשר שיחטא אדם חטא גדול ... עד שיתן הדין לפני דין האמת שיהיה הפרעון מזה החוטא ... שמונעים ממנו התשובה ואין מניחים לו רשות לשוב מרשעו, כדי שימות ויאבד בחטאו שיעשה ... לפיכך כתוב בתורה: "וְאָנִי אֶקְשֶׁה אֶת לִבְךָ לָבוֹת". למדנו מכאן שישנו מצב שמונעים מהאדם את דרכי התשובה אחרי שחטא כל כך הרבה. ובאמת כך היה אצל פרעה, בחמש המכות הראשונות פרעה הכביד את לבו, ובחמש האחרונות הקב"ה חיזק את לבו. פירוש, שבכל מכה ומכה התרחשו נסים גדולים שגרמו לפרעה התפעלות גדולה, וכשהיה אומר למשה רבינו שהוא מסכים לשלח את העם, זה לא נעשה מכח בחירתו החופשית אלא מתוך הכרח וכפיה שראה את הנס, וכדי לאזן לו את הבחירה, ה' הכביד את לבו כנגד ההתפעלות, וחזר להיות בעל בחירה חופשית ובהר שלא לשלוח את בני ישראל. יוצא שאין כאן חריגה כלל מחוקי הבחירה אלא איזון לשם בחירה, להביא את פרעה למצב שווה וזוהי פעולה רגילה ומתבקשת.

אחרי שהבנו את איזון משקל הבחירה ננסה להבין מדוע הקב"ה 'התעלל' בפרעה? שמה נאמר שכאשר הקב"ה נקם מהמצרים היתה לו שמחה בכך? אין הדבר כן, שהרי בקריעת ים סוף, כאשר המצרים טבעו בים, בקשו מלאכי השרת לומר שירה. אמר להם הקב"ה: 'מעשי ידי טובעים בים ואתם מבקשים לומר שירה?' מכאן שהיה לו צער בהטבעת המצרים. אם כן, מהו ענין ההתעללות? התשובה לענין ההתעללות נאמרה בגמרא 'וכל מי שאין בו דעה אסור לרחם עליו'. מה הכוונה שאין בו דעה? אנו אומרים בתפילה: 'וחוננו מאיתך חכמה בינה ודעת', חכמה - כח מה. זה הכח להבין את מהות הדבר. בינה - בנין. להבין דבר מתוך דבר. והדעת - מחברת ביניהם. כאשר יש חכמה ובינה מגיעים לדעת ולהכרה הברורה במציאות האמיתית. ובכל מקום בתורה שמוזכרת המילה 'דעת' היא לשון חיבור. פרעה שהיה חכם וגם הבין דבר מתוך דבר, לא רצה להיכנע ולדעת את ה'. כמו שנאמר: "מִי ה' אֲשֶׁר אֶשְׁמַע בְּקוֹלוֹ... לֹא יִדְעָתִי אֶת ה'" ולכן אסור לרחם עליו.

ובימינו, כל הרופאים והמדענים היו צריכים להכיר בביורור את מציאות הבורא יתברך מתוך זה שהם רואים יום יום את נפלאות הבריאה ואת מורכבותה, והיו צריכים להגיע למסקנה ברורה שיש כאן מתכנן ושואין עוד מלבדו. אלא שאינם מעוניינים בכך, ולכן חסרה להם הדעת והחיבור. סיפר לי אחד מילדיי שהוא אברך חשוב ומרצה במקצועו, שהוא הלך עם בנו שחש בעיניו לרופא עיניים גדול ומפורסם. הרופא בדק את הילד ואמר שהוא יודע מה הוא צריך ונתן לו טיפות. הרב ראה שהרופא נמצא במצב רוח טוב אמר לו ספר לי כיצד עובד גלגל העין. הרופא, שהיה חילוני לגמרי סיפר לו בהתלהבות כיצד עובד האישון ומערכת העצבים שמראה לנו צבעים, הקרנית והרשתית שבעין וכו'. כאשר הרופא סיים את דבריו בהתרגשות שאל אותו הרב שאלה פשוטה: אדוני הרופא, חשבת מי תכנן את העין הזאת? נהיה שקט במרפאה ... והרופא השיב: אני מעדיף שלא לחשוב... הסיבה לכך פשוטה, אם יש מתכנן אז יש כאן בעל הבית, ואם יש בעל הבית אז אני אורח, אם אני אורח אני צריך להתנהג לפי הכללים של בעל הבית, וזה מחייב לשנות את תפישת החיים. אבל נח לי לעשות מה שאני רוצה...

הרי לפנינו אדם חכם פיקח ומלומד שאין בו 'דעת'. הוא רואה את נקודת החיבור לבורא והוא לא רוצה להתחבר אליו. ועל זה אמר דוד המלך "סָבִיב רְשָׁעִים יִתְעַלְלוּ" מכאן שהרשעים לא מגיעים לעצם הדבר אלא מתהלכים מסביבו, הם קרובים לתשובה אבל לא נוגעים בה.

השדכן: "תראה, הכלה קצת פוזלת, אבל קצת..."
החתן: "זה לא מפריע לי..." השדכן תופס אומץ: "היא גם נמוכה, ואין להם כסף..."
החתן: "לא נורא, לא מפריע..." השדכן מתלהב: "היא גם צולעת, ברגל אחת..."
החתן: "דווקא לא מפריע לי..."
בשלב זה ההורים של החתן שואלים אותו:
"מה, לא מפריע לך כלום?"
"למה שיפריע לי", שואל החתן, "שיפריע למי שיתחתן איתה בסוף..."

חוסך שבטו

הסברנו במאמרים הקודמים שהמילה 'שבטו' זה לאו דווקא 'מקל', אלא 'שבט פיו'. אבל מה עושים אם כלו כל הקיצין, וכל השיטות לא עבדו, ולא הפעילו את הילד בכיוון הרצוי, וכעת צריך לתת לילד פליק או מכח? ישנם מקרים שהילד זקוק לזה מאד וזה מרגיע אותו מיד, וישנם מקרים שהוא מתמרד יותר.

צריך לדעת שישנו כלל ברזל: מטרת המכה אינה להכאיב אלא להעיר. ואני חוזר ואומר שוב, לא להכאיב.

הרבה הורים חושבים שאם המכה תכאב אז יהיה שינוי. הגישה הזו פסולה. הסיבה לכך, כאשר פועלים על עיקרון הכאב, האדם מתרגל לכאב. וכשהמכה שניתנה כבר לא כואבת - מעלים את העוצמה, עד כדי התעללות.

אמרה לי אמא אחת: כשאני נותנת לו מכות, כואבת לי היד. אז מה את עושה? שאלתי. עברתי לנעל...

קוראים יקרים, גם לנעל הוא יתרגל ואז עוברים לחגורה... ואז... תופעות של אלימות כלפי ילדים לא התחילו מיד באלימות קשה אלא בהדרגה. ההורים הכאיבו להם כי הם רצו לפתור בעיה, ולא הצליחו כי אין מטרת המכה להכאיב אלא להעיר.

ומה לגבי סטירה על הלחי? כבר ציינו בפרק 'התמודדות עם חוצפה' שאסור לתת סטירה לפני, וזאת מכמה טעמים:

1. הפנים נקראים פנים מלשון פנים, וכל כבודו של האדם נמצא בפניו ובפרצופו. כשסוטרים על הפנים, סוטרים לאישיות ופוגעים בכבוד האדם. הסטירה יותר משפילה מאשר כואבת. זאת ועוד, למדנו שהילדים אינם שלנו אלא רק פיקדון מבורא עולם בידינו. הקב"ה התיר לנו לחנך ולהעניש, אבל לא התיר להשפיל.

2. האדם נברא בצלם אלוקים, ואמר רבי חנינא: 'הסוטר לועו של ישראל כאילו סוטר לועו של שכינה'. זאת אומרת שכמו שיש תנועה של סטירה פה למטה, במקביל יש תנועה של סטירה למעלה, וזה דבר חמור. 3. הילד לא מספיק להתגונן מפני הסטירה, וזה מוסיף לו השפלה. פעולה כזאת שחוזרת ונשנית בילדות, יוצרת שנאה ומרירות כלפי ההורים. ולפעמים אנו שומעים ילד אומר: אני שונא את אבא שלי... אני לא סובל את אמא שלי...

אם כבר מחליטים לתת לילד פליק זה יהיה על היד או באחוריו. כמובן שאסור לתת מכות יבשות. ואם גילינו שהמכה גורמת לתוספת מרידה והתנהגות פראית, יש להחליף את השיטה מיד ליימין מקרבת. הגישה לילד כזה צריכה להיות באמצעות מילים טובות ומחמאות שיפעלו טוב יותר.

סיפור לשבת

הגאון הרב מנשה שרבי זצוק"ל

כשהיה כבן שנתיים אימו הייתה אופה כעכים ורבינו ביקש כעך אחד בשביל החתול עם העיניים הקטנות. אימו שידעה שאין בביתם חתול כלל המשיכה עם דמיון הילד ואמרה: "בני, הבא לי את החתול תחילה ואחר כך אתן לך כעך".

ולא איחר למלא בקשתה רץ לעבר עריסתו והביא בידו נחש והשליכו ארצה לפני אימו ולפני שכנותיה שהיו סביבה והן ברחו מפניו בבהלה. אחרי כן התברר מפי הילד, כי הנחש היה מצוי איתו כל יום והילד השתעשע כל הזמן איתו והנחש לא הזיק לו.

בנו סיפר כי בשכונתם הייתה אישה חשוכת מרפא והרופאים אמרו לה נואש. אחד מהקרובים שלה שהכיר את רבינו אמר לה: "פה היה צדיק שנפטר ואשר הכין את התכריכים לקבורתו ואת הסבון בו החברה קדישא ירחצו ויטהרו את גופו. (את התכריכים הכין רבינו בחיי חיותו והביאם עימו מפרס לארץ ישראל) תשאלו את המשפחה אם נשאר להם מן הסבון הנ"ל, תרחצו בו ותתרפאו".

האישה פנתה למשפחה ולמרבה המזל נשאר להם מן הסבון והיא קיבלה את הסבון שרחצו בו את רבינו וברגע שהשתמשה בו שב בשרה כבשר תינוק בן יומו והתרפאה ממחלתה.

מעשה עם אישה עקרה שהייתה מטופלת אצל הרופאים במשך שמונה שנים אך לא עזרו הטיפולים. כאשר נפטר רבינו אמרו לה שכדאי שהיא תביט בפני הצדיק (כך מקובל אצל בני בבל שזו סגולה בדוקה שהאישה בזכות זה תתעבר). למרות שהתנגדו לזה, הרה"ג ח"ר אליהו חבה הסכים. וכן היה, האישה הביטה, ואחר שנה התעברה וילדה בן, וכן שנה אחרי שנה התעברה האישה וזכתה לזרע בירך ה'.

כשעבר רבינו באחת מסמטאות בגדד הגיח לעברו זקן נשוא פנים שלא הכירו מעולם, ואמר לו שלום בחביבות ובסבר פנים יפות. החזיר לו רבינו: "שלום", ושאלו: "האם כבודו זקוק לעזרה?". ענה לו הזקן: "אני חייב לך מטבע זו ואני פורע לך", ובתוך דבריו הוציא מכיסו מטבע של לירה זהב ודחף לתוך ידו של רבינו ובעודו מתבונן במטבע היקרה וכשאניו מאמין במתרחש לנגד עיניו הרים את ראשו לעבר הזקן כדי להעמידו על טעותו, אולם הלה נעלם ואיננו.

רבינו החל לחפשו אך לשווא. חשב רבינו: "איה האיש שאוכל להחזיר לו את כספ?". לאחר התלבטויות החליט כי במטבע זה ישתמש רק בדברי קודש בלבד.

משם פנה לחנות הכורך ומוכר ספרי קודש וסיפר לו בצער את מה שאירע וביקש: "אנא מכור לי ספרים והניחם בחנותך, כי בביתי אין מקום. ונמכרם בשותפות ואתן שכרך". הכורך בראותו אברך צעיר שניכר בו היושר והתמימות הסכים למלא כל מוצא פיו.

וכך עשו והברכה שרתה במעשה ידיהם ובכל אשר פנו השכילו והצליחו ובכך השתחרר רבינו מעול הפרנסה והיה פנוי לעסק התורה ימים ולילות.

דרכו בקודש הייתה להתפרנס מיגיע כפיים ועל כן על אף היותו רב ומורה צדק לא קיבל משכורת מקופת הקהילה אלא עסק במסחר והיה מוכר בדים.

באחד מימי אדיהם של הישמעאלים שחל בימי חוה"מ שלנו ואז התכנסו לעיר כל הישמעאלים מהסביבה והסוחרים הישמעאלים ניצלו את יום ההתקהלות והעלו את מחירי מוצריהם וכמו כן עלו גם מחירי הבדים. יהודי העיר פתחו את עסקיהם ומכרו סחורה בחוה"מ שהאמירה לכפליים ממחירה הרגיל ולא היה זה יום שוק רגיל.

בראות אנשי העיר את חנותו של רבינו סגורה, שאלו אותו מדוע אין הוא מוכר בחנות ומחמיץ הזדמנות פז, שאפשר להשתכר יותר ולהוציא לימי החג ולכבדו יותר בשפע ולשמח את בני ביתו.

רבינו השיב להם, שאין שווה לו כל הון שבעולם בעד חוה"מ ואין הוא מוכן לבזות את המועדות שזה בבחינת עובד ע"ז והרגיעם שהוא ירוויח יותר מהם, ושהסחורה תתייקר הרבה יותר. אך האנשים העדיפו את הריוח הכפול המיידי ולא שמעו לו.

לאחר החג מכיוון שמכרו את כל הבדים, לא נותרה סחורה בעיר. רבינו פתח את חנותו ומכר את הסחורה בכפליים יותר ממה שמכרו הסוחרים בחוה"מ.

(פניני עין חמד)

קו המשפחה העולמי

ייעוץ והכוונה עם יועצים ללא עלות

בנושאי שלום בית וחינוך ילדים

בימים א-ה בין השעות 09:00-23:00

הפנייה ליועצים/ות מוסמכים בכל רחבי הארץ

חיג מחו"ל +972-796990699

9421*

